

TUDOMÁNYEGYETEM
Államgazdasági és Pénzügyi Tanszék
Budapest, V., Egyetem tér 1-3.

archivum: 94

A budapesti Pázmány Péter tudományegyetem könyvtár-épülete
átalakítási és kibővítési tervének műleírása.

Benyújtja:

G y ö r g y i D é n e s műépítész,
az Orsz.Magy.Iparművészeti Iskola
tanára.

A budapesti Pázmány Péter tudományegyetem könyvtár-épülete

átalakítási és kibővítési tervének műleírása.

A terv elkészítésénél célon az volt, hogy a könyvtár-épületnek egy új olvasóteremmel való kibővítési lehetőségére a legjobb megoldási javaslatot készítsem el.

A megoldásnál a főszólyt arra helyeztem, hogy az adott viszonyok között az elérhető legnagyobb méretű olvasótermet tervezem meg és ennek az elhelyezése pedig minden szempontból kitűnő és célszerű legyen. Így a többek között ez új terem kiegészítője legyen a már meglévő régi nagy teremnek és azzal szoros kapcsolatban álljon. Centrális elrendezése legyen és a megközelítése közvetlenül a főlépcsőről történjék. Ellenőrzés és kiszolgálás szempontjából pedig a személyzetet ne kellessen szaporítani. A meglévő nagy teremnek és az új olvasónak közös ruhatára és toalettehelyiségei legyenek.

Az új olvasóteremnek továbbá olyan legyen az elhelyezése, hogy a különböző emeletsorokban elhelyezett könyvtárhelyiségekkel a lehető legjobb összeköttetésben álljon. Az új olvasóteremmel pedig egyidejűleg létesítendő új könyvtár ne csak ez új olvasóhelyiséget szolgálja egyedül, hanem az új könyvtár legközvetlenebb kapcsolatot nyerjen a már meglévő könyvtárakkal is.

E felépítéssel egyidejűleg nemcsak arra törekedtem, hogy a könyvtár egy jól elhelyezett új olvasótermet kapjon, hanem eme kibővítés, illetve átépítés révén egyben kiküszöböljem azokat a súlyos hibákat, amelyek az 1874. évben készült régi tervrajz felépítése révén még ma is fennállanak.

E főszempontok teljes figyelembevételével mellett készítettem el tervemet és a nagy termet az udvarban helyeztem el. Az új könyvtárrész eme elhelyezése mellett azt a legmodernebb építési szerkezetekkel lehet felépíteni anélkül, hogy a meglévő épület

külsején bárminő változás is történne.

Az újonnan létesítendő olvasóterem közvetlenül a főlépcsőről közelíthető meg a félemeleti pihenőről, és így az előcsarnokkal közvetlenül szemben van ez új olvasóterem bejáratának ajtaja.

A főlépcső alatti ruhatárat átépítettem és kényelmesebbé tettem, és ugyancsak gondoskodtam arról is, hogy a nőknek és a férfiaknak az alagsorban a ruhatárból megközelíthető kényelmes mosdó- és toilette-helyiségek álljanak a rendelkezésre. Az új olvasóteremnek közönsége is ellenőrizhető az előcsarnok személyzete által.

Az új olvasóterem a már meglévő nagy teremmel pedig közvetlen kapcsolatot nyer, amennyiben azoknak ajtajai egymással szemben állanak, és a két helyiséget a főlépcsőnek másik félkarja köti össze s így a két terem közvetlen egymás mellé kerül, de anélkül, hogy a meglévő főlépcsőt át kellene építeni.

Mivel az új olvasóteremnek bejárata a főlépcső félemeleti pihenőjéről nyílik, ezáltal a nagy terem padlónivója közvetlenül meg is adatott.

E padlónivó a többi emeletek padlónivójával azonban nem egyezik. Ezt az eltérő elhelyezést igyekeztem mégis jól kiaknázni. Ezért a földszinti cca 6 m. magas könyvtár-traktus folyosóját egy új mennyezettel két részre osztottam. E megoldás révén az új olvasóterem a könyvtár-épület felé bővítést kap és azokkal közvetlen kapcsolatot nyer, mert a folyosó eme új földeme a könyvtárterem emeleti galériájával egybeesik, viszont az udvar hátsó részén hasonló elv szerint a két részre osztott földszinti emeletsorok is ezáltal közvetlen összeköttetést kapnak a többi könyvtárrészekkel, mely kapcsolatot eddig sajnos, nélkülöztük.

Ez új földémnek megépítése még abból a szempontból is előnyös, mert ezáltal az udvar hátsó részében elhelyezett félkör alakú lépcső is közvetlenül egybekapcsolható az új emeletsorba, amennyiben az emennek pihenőjével is egybeesik és így a lépcső közvetlenül felhasználható. Az így javasolt megoldással az épület hátsó részén elhelyezett könyvtárrészek a legszorosabb kapcsolatot nyerik az ut-

cai könyvtárrészekkel, mely kapcsolat eddig sajnos, nem állott fenn.

Fontosnak tartottam, hogy a földszinti utcai könyvtárrészek is összeköttessenek és így e két csoportot károsan széjjelszakító cca 8 m. magas kapubejáratot is átépítettem oly módon, hogy a földszinti könyvtárterem két különálló részének padlónívóját egybekapcsoltam és ezek alatt mégis fennmarad egy szerényebb jellegű kapubejárat, amelyen keresztül az udvar közvetlenül meg is közelíthető.

Az új olvasóterem eme elhelyezésének főelőnye abban áll, hogy a nagy terem közvetlen kapcsolatot nyer a nagy terem alatt elhelyezett hírlaposztály új könyvtárhelyiségével, azonkívül nemcsak a földszinti, hanem még az első emeleti könyvtárhelyiségekkel is, úgyhogy annak kiszolgálása a lehető legideálisabb, mert mind ezeken kívül nemcsak az utcai könyvtárhelyiségekkel, hanem még az udvari traktusokkal is hasonló szoros összeköttetésben áll.

Viszont az új olvasóterem alatt létesített új könyvtárhelyiség sem esik ki a régi könyvtárak adminisztrációjából, mert viszont ennek karzati emeletsora közvetlenül egy nivóban áll a földszinti könyvtárterem padlónívójával és így a kettőt csak egy ajtó választja el.

E megoldás által az épület különböző szakaszain elhelyezett és egymástól széjjelszakított könyvtárrészek is összekapcsolhatók, ami által az új olvasóteremnek az elhelyezése nemcsak a meglévő nagy teremre való tekintettel, hanem a könyvtárak szempontjából is ideálisnak mondható.

A fentiekkel kapcsolatosan átépítettem a pincei traktust is, amelyet négy csoportra osztottam. Ezek közül a nagy terem alatt levő új könyvtár közvetlen kapcsolatot kap a könyvtár-épület alagsori könyvraktáraival, mely raktárakat viszont az emeletson elhelyezett könyvtárakkal nemcsak egy új belső lépcső köt össze a legrövidebb úton, hanem a könyvtárakat és az olvasótermet kiszolgáló teherliftek is e helyiségeket is szolgálják.

A könyvraktárak e két alagsori csoportját szigorúan el-

választottam a többi alagsori helyiségektől.

A központi fűtést az előcsarnok alatt helyeztem el, amelynek szénraktárai az utcáról tölthetők meg. A központi fűtés helyisége közvetlenül a hátsó udvarra nyílik. A salak itt szállítható ki az udvaron át, míg ez udvarba az ujjonnan redukált magasságu kapualjon át juthatunk. E gazdasági bejáratot hivatva van ellenőrizni a házmester, kinek lakása e kaputól balra, míg a fűtőnek s a többi személyzetnek lakása jobbra esik. E lakóhelyiségek szintén szigoruan elválasztattak az alagsor többi helyiségeitől és ugyancsak e helyen nyertek elhelyezést a könyvtár többi gazdasági helyiségei, valamint könyvkötő-műhelyei is.

Költségek: Az udvarban beépített új olvasóterem és az alatta levő emeletes könyvtár-raktár épületének beépített köbtartalma cca 2200 m³, mely 40 pengős köbméterenkénti egységgel számítva 88,000.- pengő építési költséget eredményez.

Emellett szükséges azonban a könyvtár-épület utcai traktusának fentemlitett átépítése is, hogy az ideális kapcsolat az összes könyvtárrészek és az olvasóterem között már most azonnal létesíthető legyen és e megoldás által az alagsor is tervszerűen legyen kihasználható. Ez utóbbinak költségei cca 32,000.- pengőt tesznek ki.

Nem mulaszthatom el, hogy e jelentésemmel kapcsolatosan reá ne mutassak a régi épület elavult és elhanyagolt voltára, főleg azonban a központi fűtés ósdi és teljesen primitív szerkezetére, mely az alagsori részekben oly feltűnő hibákat mutat, melyek tűzveszélyesek is lehetnek. Ez utóbbira való tekintettel fontosnak találnám a központi fűtésnek fokozatos tervszerű átépítését, illetőleg kicserélését.

Amennyiben az egész épület restauráltatnék és modernizáltatnék, ezenkívül az egész épületben új központi fűtés készülne el, úgy az egész építkezésnek költsége az ujjonnan létesítendő olvasóteremmel és könyvtárrészekkel a fentemlitett tervszerű átalakítással együtt cca 200 - 250.000.- pengőre tehető.

Szükségesnek tartom azonban hangsúlyozni azt is, hogy az egész építkezés fokozatos módon készíthető el, anélkül azonban, hogy

a könyvtár a rendes üzemében akadályozva lenne. Fontosnak tartom azonban azt is, hogy habár az egész könyvtár-épület fokozatosan és időről-időre több részletben építhető is át, ez építkezések azonban olyanok legyenek, hogy a végleges célt tervszerűen szolgálják.

Ezért készítettem el jelen tiszteletteljes építészeti javaslatomat, melynek révén hiszem, hogy a könyvtár-épület avult, ósdi beosztása kitűnően átalakítható és célszerűen kibővíthető lesz.

Budapest, 1928. április hó 12.-én.

Györgyi Dénes

GYÖRGYI DÉNES

műépítész tanár

Iroda: IX., Kintzsi-utca 31.

Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola

Telefon: József 60-18.